

Uvod

Zdravila so nepogrešljiva pri zdravljenju številnih bolezni: zmanjšajo pogostnost zapletov, izboljšajo kakovost življenja in podaljšajo preživetje. Omogočajo hitrejšo vrnitev v delovno okolje. Prehranska podpora oziroma terapija je integralni del zdravljenja bolezni. Obvezno zdravstveno zavarovanje krije zdravila in živila za posebne zdravstvene namene (živila) na recept, ki so razvrščena na pozitivno in vmesno listo in objavljena v Centralni bazi zdravil na spletnem naslovu: <http://www.cbz.si>.

Zdravila v slovenskih lekarnah so kakovostna, varna in učinkovita, kar zagotavljajo proizvajalci zdravil in Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke.

Zdravila na zeleni recept v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja

Predpis zdravila

Zdravnik predpisuje zdravila v skladu z veljavnimi predpisi, strokovnimi smernicami, povzetkom glavnih značilnosti zdravila, v smiselni kombinacijah, najprimernejših odmerkkih in za primerno obdobje zdravljenja. Pri tem upošteva tudi stroškovni vidik.

Zdravila na recept vam lahko predpiše izbrani osebni zdravnik ali zdravnik, ki ga nadomešča, napotni zdravnik, ki ga je osebni zdravnik za predpisovanje zdravil pooblastil z napotnico, zdravnik v okviru nujne medicinske pomoči, kadar gre za obravnavo nujnega stanja, zdraviliški zdravnik v času zdraviliškega zdravljenja in zdravnik ob odpustu iz bolnišnice.

Nekatera zdravila imajo omejitve predpisovanja. To pomeni, da jih je mogoče predpisati v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja le pod določenimi pogoji. Vsi zdravniki, ki priporočajo ali predpisujejo zdravila, so dolžni te omejitve upoštevati. Omejitve so raznovrstne: nekatera zdravila sme zdravnik predpisati le v primeru, ko bolnik zdravila prve izbire ne prenaša ali ima neželeno učinke, nekatera so namenjena le otrokom, ali le za določen čas zdravljenja, nekatera zdravila smejo uvesti le zdravniki določenih specialnosti. Če boste zdravilo želeli kljub omejitvi, ki je ne izpolnjujete, vam ga bo zdravnik po svoji strokovni presoji predpisal na samoplačniški recept. Omejitve predpisovanja za vsako posamezno zdravilo je navedena v Centralni bazi zdravil.

Zdravnik vas bo ob predpisu zdravila seznanil s pravilnim jemanjem in morebitnimi težavami, ki se lahko pojavijo.

Magistralna zdravila

Magistralna zdravila so zdravila, ki jih izdelajo v lekarni po zdravniškem receptu za posameznega bolnika, kadar za doseganje terapevtskega učinka na trgu ni industrijsko proizvedenega ali galensko izdelanega zdravila s primerljivo učinkovino v ustrezni jakosti ali farmacevtski obliki.

Živila za posebne zdravstvene namene na zeleni recept

Zdravnik vam lahko živila za posebne zdravstvene namene (medicinska hrana) predpiše v skladu z določili Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja in omejitvami predpisovanja. Ta pravica se nanaša na naslednje tri skupine živil:

1. Živila za posebne zdravstvene namene s prilagojeno sestavo hranil, ki so namenjena za zdravljenje zavarovanih oseb z vrojenimi motnjami presnove. Razvrščena so na pozitivno listo in jih obvezno zdravstveno zavarovanje krije v celoti. Po postavitvi diagnoze na pediatrični kliniki in uvedbi zdravljenja jih lahko predpisuje izbrani osebni zdravnik. Na recept se smejo predpisati v količini za največ tri mesece, na obnovljivi recept za obdobje enega leta.
2. Živila za otroke s hudimi alergijami in drugimi težkimi oblikami neprenašanja hrane. Razvrščena so na vmesno listo in imajo določeno najvišjo priznano vrednost, ki se za vsako živilo posebej opredeli v razponu od 50 do 95 odstotkov cene živila. To pomeni, da je obvezno doplačilo razlike od najvišje priznane vrednosti do polne cene tudi za otroke, učence, dijake, vajence in študente ter osebe z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Predpisuje jih lahko izbrani osebni zdravnik na podlagi mnenja kolegija pediatrične klinike UKC Ljubljana, konzilija Kliničnega oddelka za pediatrijo UKC Maribor ali konzilija pediatričnega oddelka druge bolnišnice. Na recept se sme predpisati količina za največ tri mesece, na obnovljivi recept za obdobje enega leta.
3. Živila za prehransko podporo bolnikov z akutnimi poslabšanji hude kronične bolezni s hudim telesnim izčrpanjem ali bolnikov, pri katerih je do takšnega stanja prišlo zaradi stranskih učinkov terapevtskih postopkov, za katere je takšna dopolnilna prehrana neobhodna in lahko bistveno izboljša kakovost življenja in uspeh zdravljenja (npr. bolniki s Crohnovo boleznijo, onkološki bolniki ...). Razvrščena so na vmesno listo in imajo določeno najvišjo priznano vrednost v razponu od 50 do 95 odstotkov

cene živila. Doplačati je treba razliko od najvišje priznane vrednosti do polne cene živila. Predpisujejo jih lahko le zdravniki z dodatnimi znanji iz klinične prehrane. Teh živil se v breme zdravstvenega zavarovanja ne sme predpisovati za trajno prehranjevanje. Na recept se sme predpisati količina za največ mesec dni, na obnovljivi recept za obdobje treh mesecev.

Zdravila na obnovljivi recept

Obnovljivi recept omogoča izdajo zdravila za daljše obdobje. Predpisati ga ni možno za nekatera psihotropna (npr. pomirjevala, uspavalna) in opioidna protibolečinska zdravila. Obnovljivi recept velja največ za obdobje enega leta od predpisa, zdravnik pa določi najprimernejšo količino zdravila ob enem dvigu in število ponovitev, npr. do naslednjega kontrolnega pregleda. Po tem obdobju boste morali ponovno k zdravniku, tudi če na obnovljivi recept ni bila izdana celotna količina. Prvo količino zdravila morate dvigniti v roku 30 dni od predpisa zdravila. Farmacevt vas bo ob zadnji izdaji opozoril, da se je veljavnost obnovljivega recepta iztekla in da morate obiskati zdravnika, če želite zdravilo prejemati dalje.

Če vam je zdravilo predpisano na papirnat obnovljiv recept, boste morali vse prevzeme opraviti v isti lekarni.

Financiranje zdravil

Obvezno zdravstveno zavarovanje krije ceno recepta v celoti za zdravila s pozitivne liste P100, delno (70 %) za zdravila z liste P70 in 10 % za zdravila z vmesne (V) liste. Če imate sklenjeno dopolnilno zdravstveno zavarovanje, to krije razliko do polne cene.

Za zdravila, ki so vključena v skupino medsebojno zamenljivih zdravil ali terapevtsko skupino zdravil, je določena najvišja priznana vrednost. To pomeni, da krijeta obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje le najvišjo priznano vrednost, razliko do polne cene pa je treba doplačati. Če zdravil ne želite doplačati, se o tem dogovorite z zdravnikom ob predpisu recepta. Le zdravnik lahko zdravilo iz terapevtske skupine zdravil, za katero je potrebno doplačilo, zamenja s podobnim zdravilom brez doplačila. V lekarni pa vam lahko farmacevt doplačljivo medsebojno zamenljivo zdravilo zamenja z zdravilom brez doplačila.

Izdaja zdravil v lekarni in delna izdaja

Zdravila na recept lahko prevzamete v kateri koli lekarni v Sloveniji, ki ima pogodbo z ZZS.

Zdravila, predpisana na recept, je treba dvigniti v lekarni najkasneje v 30 dneh po predpisu, opioidna protibolečinska in nekatera psihotropna zdravila v 5 dneh, protimikrobna zdravila v 3 dneh, zdravila, predpisana za nujno zdravljenje, pa v 24 urah od predpisa recepta.

Farmacevt vas bo ob izdaji zdravila poučil o pravilnem jemanju. Lahko vam bo svetoval, kako najprimerneje razporediti jemanje zdravil glede na vaš način življenja in obroke hrane. Nanj se lahko obrnete tudi za nasvet, kako jemati zdravila in prehranske dodatke, ki ste jih kupili v lekarni brez recepta.

Če vam lekarna izda le del predpisane količine zdravila, ker ga ni več na zalogi (delna izdaja), morate preostalo količino prevzeti v isti lekarni. To velja tako za papirnat kot elektronski recept.

Podatki o prejetih zdravilih

Vsa zdravila, ki jih prejmete iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja, se zapišejo v elektronsko bazo ZZS in so vidna vsem pooblaščenim zdravnikom in farmacevtom z vašo kartico zdravstvenega zavarovanja preko varne računalniške povezave. Z ustreznim certifikatom lahko do podatkov o svojih zdravilih dostopate tudi sami preko portala za zavarovane osebe na spletni strani ZZS (e-Storitve ZZS) ali spletnega portala zVEM.

Deficitarnost zdravil

V primeru, da je v slovenskih lekarnah motena oskrba z vašim zdravilom (deficitarnost zdravila), potrebujete za nakup zdravila v tujini zelen papirnat recept. Na podlagi zelenega papirnatega recepta in računa lahko uveljavljate povračilo stroškov zdravila. Deficitarnost ne velja za zdravila, ki so vključena v seznam medsebojno zamenljivih zdravil ali v terapevtsko skupino zdravil, razen če vam iz zdravstvenih razlogov ni mogoče zamenjati zdravila z drugim zdravilom, kar pa mora zdravnik ustrezno označiti na receptu. Do povračila stroškov zdravila ste upravičeni, če je zdravilo izdano v skladu z določili, ki veljajo za dvig zdravila v slovenski lekarni (nakup zdravila v času veljavnosti recepta, kupljena količina zdravila ustreza predpisani količini). V tem primeru vam ZZS povrne stroške vrednosti zdravila do višine dejanskih stroškov v državi, v kateri je kupljeno. Informacije in obrazce za povračila najdete na spletni strani ZZS (Denarna nadomestila, Druga povračila stroškov, Nakup zdravil).

Zdravila za potovanja

Za morebitne zdravstvene težave, ki bi se lahko pojavile na počitnicah oziroma na potovanju, zdravnik ne sme vnaprej predpisati zdravil na zeleni recept oziroma v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja. V primeru zdravstvenih težav na dopustu se obrnite na tamkajšnjo zdravstveno službo. Na ZZS si lahko naročite evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja (e-Storitve ZZS). Če se odpravite na področja, kjer obstaja nevarnost hudih nalezljivih bolezni, se obrnite na eno od ambulant za cepljenje in potovalno medicino Nacionalnega inštituta za javno zdravje, kjer vam bodo na samoplačniški recept predpisali vsa zdravila, ki jih boste potrebovali za preprečevanje nalezljivih bolezni.

Zdravila na samoplačniški recept

Samoplačniški recept boste prejeli v naslednjih primerih:

- če obiščete samoplačniško ambulanto, ki nima koncesije za delo v okviru mreže javne zdravstvene službe,
- če zdravnik predpiše zdravilo, ki ni razvrščeno na listo zdravil,
- če zdravnik predpiše zdravilo, razvrščeno na listo, vendar niso izpolnjeni pogoji iz Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja in omejitve predpisovanja,
- če ste zdravilo izgubili, če ste ga zaradi neustreznega ravnanja uničili, pokvarili ali poškodovali,
- če ste zdravila pozabili doma ob odhodu na dopust,
- če ste obiskali službo za nujno medicinsko pomoč, vendar ni šlo za nujno stanje,
- če potrebujete magistralno zdravilo za nego obolele kože,
- če želite zdravila za potovanje, ki niso del zdravljenja.

Sodelovanje pri zdravljenju

Z dobrim sodelovanjem boste pomembno prispevali k uspešnemu poteku zdravljenja. Vedno skrbno preberite **navodilo za uporabo**, priloženo zdravilu in upoštevajte napotke, ki jih prejmete od zdravnika in farmacevta.

Nekaj nasvetov, ki vam bodo v pomoč:

- Vodite natančen seznam vseh zdravil, tudi tistih, ki jih vzamete le občasno, npr. proti bolečinam, za spanje. Vpišite tudi prehranska dopolnila, če jih jemljete. Uporabite lahko obrazec »Moj seznam zdravil«, ki je objavljen na spletni strani ZZS. Pokažite ga ob vsakem pregledu pri zdravniku. Imejte en izvod seznama vedno pri sebi, to je zlasti v nujnih stanjih lahko v veliko pomoč. Pri pripravi seznama vam lahko pomaga farmacevt. Posebej označite zdravila, ki jih imate predpisana na obnovljivi recept.
- Z vodenjem seznama zdravil z lastniškimi in splošnimi imeni lahko preprečite podvojeno jemanje zdravil. Splošno ime je napisano na vsaki škatlici zdravila pod lastniškim imenom.
- Ob prejemu vsakega novega zdravila se o uporabi natančno posvetujte s farmacevtom v lekarni in se prepričajte, da zdravila z enako učinkovino že nimate doma.
- Če redno jemljete več zdravil, svetujemo, da jih dvigujete v isti – vaši izbrani lekarni.
- Seznam zdravil, ki ste jih prejeli v lekarni, lahko najdete na spletni strani ZZS (e-Storitve ZZS) ali na spletnem portalu zVEM, kar vam omogoča, da jih kadarkoli preverite.
- Zavarovanim osebam, vključenim v program brezšivne skrbi, klinični farmacevt v bolnišnici pripravi osebno kartico zdravil (seznam vseh zdravil z natančnejšimi navodili), ki jo farmacevt v lekarni ob spremembi posodobi. Vidna je zavarovani osebi in pooblaščenemu zdravstvenemu osebju v spletnem portalu zVEM.
- Pri izdaji zdravil bodite pozorni, ali vam je bilo predpisano in vročeno pravilno zdravilo. Če je v sistemu e-recepta predpisano napačno zdravilo ali podvojen recept, lahko napako odpravi zdravnik, ki ga je predpisal, ali osebni zdravnik. Farmacevt v lekarni lahko izdajo podvojenih ali napačno predpisanih receptov zavrne.
- Ob uvedbi novega zdravila opazujte svoje zdravstveno stanje in o morebitnih neželenih učinkih in težavah pri jemanju zdravil obvestite osebnega zdravnika.
- Če se iz kakršnegakoli razloga odločite, da boste spremenili oziroma prekinili zdravljenje z zdravili, ste o tem dolžni obvestiti zdravnika. V primeru težav, povezanih z zdravilom, bo zdravnik poskušal predpisati za vas primernejše zdravilo.
- V Sloveniji zavržemo ogromno količino neporabljenih zdravil. Zato naročajte le zdravila v količini pakiranja, ki jih potrebujete v naslednjem obdobju.

Dodatne informacije:

- spletna stran <http://www.zzs.si>,
- pooblaščené uradne osebe na izpostavah, območnih enotah in Direkciji ZZS,
- avtomatski telefonski odzivnik ZZS na tel. št. **01/30 77 300**,
- spletna stran <http://www.zzs.si>,
- ZZS območna enota Celje, tel. št. 03/42 02 000,
- ZZS območna enota Koper, tel. št. 05/66 87 200,
- ZZS območna enota Krško, tel. št. 07/49 02 490,
- ZZS območna enota Kranj, tel. št. 04/23 70 100,
- ZZS območna enota Ljubljana, tel. št. 01/30 77 200,
- ZZS območna enota Maribor, tel. št. 02/29 09 300,
- ZZS območna enota Murska Sobota, tel. št. 02/53 61 550,
- ZZS območna enota Nova Gorica, tel. št. 05/33 81 000,
- ZZS območna enota Novo mesto, tel. št. 07/39 33 500,
- ZZS območna enota Ravne na Koroškem, tel. št. 02/82 10 100.

Pravne podlage, ki opredeljujejo pravico do zdravil in živil za posebne zdravstvene namene na recept:

- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 71/08 – Skl. US, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/11 – ZUPJS-A, in 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C in 111/13 – ZMEPIZ-1),
- Zakon o zdravilih (Uradni list RS št. 31/06 in 45/08),
- Zakon o lekarniški dejavnosti (Uradni list RS št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo),
- Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS št. 30/03 – prečiščeno besedilo, 35/03 popr., 78/03, 84/04, 44/05, 86/06, 90/2006 popr., 64/07, 33/08, 71/2008 Skl. US, 7/09, 88/09, 30/11, 49/12, 106/12, 99/13 – ZSVarPre-C, 25/14 – odl. US in 25/14),
- Pravilnik o razvrščanju, predpisovanju in izdajanju zdravil za uporabo v humani medicini (Uradni list RS št. 86/08, 45/10 in 38/12),
- Pravilnik o razvrščanju zdravil na listo (Uradni list RS št. 110/10),
- Pravilnik o razvrščanju živil za posebne zdravstvene namene na listo (Uradni list RS, št. 110/10).

Pravica do zdravil in živil za posebne zdravstvene namene na recept

Izdal in založil: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Miklošičeva cesta 24, Ljubljana.
Oblikovanje: Imago, d. o. o., tisk: Tiskarna Silveco, Ljubljana, april 2023.

ZZS

Zavod za zdravstveno
zavarovanje Slovenije

www.zzs.si

